

Foto: Christophe Loiseau.

Margareta Niculescu (1926 - 2018):

Regissör, teaterledare, organisatör och pedagog

Mitt under Marionetteaterns firande av sina 60 år och festivalen Pop Up Puppets kom budet om internationella UNIMA:s tidigare ordförande Margareta Niculescus bortgång. Hon var född 1926, och alltså nästan årsbarn med UNIMA självt (grundat 1929), den organisation hon skulle ägna så stor del av sitt yrkerverksamma liv. Här i Sverige är väl kanske Niculescus namn inte så bekant, men i sitt hemland Rumänien och i dockteatervärlden är det desto mera känt. Hon tillhörde också samma generation som flera betydelsefulla och inflytelserika personer inom världsorganisationen UNIMA, bl.a. fransmannen Jacques Félix, som hon under många år samarbetade med kring tillkomsten av dockteaterinstitutet och -skolan i Charleville, Frankrike.

Det var från början genom sitt arbete som journalist som Margareta Niculescu kom i kontakt med dockteatern. Vid den tiden utgjordes den i Rumänien av små ambulerande teatrar med dockor och figurer ur den traditionella och folkliga repertoaren. Efter det kommunistiska maktövertagandet 1947 inrättades, liksom i andra öststatsländer, ett nätverk av statligt kontrollerade kulturinstitutioner. En av ambitionerna i detta var att också dockteatern skulle utvecklas till en konstnärligt högtstående och modern teaterform.

Niculescu utbildade sig vid Teater- och filminstitutet i Bukarest, och 23 år gammal utsågs hon till chef för den sedermera berömda dockteatern Tandarica. Där gjorde hon en rad iscensättningar som kom att väcka stor uppmärksamhet som radikala och förnyande av dockteaterkonsten, och som under de kommande 40 åren gav Niculescu hennes position i dockteatervärlden.

På 1970-talet inrättade hon en studio i Bukarest för att bredda dockspelarnas utbildning och närma den till annan skådespelarutbildning. På 80-talet stöttade hon det av Jacques Félix inrättade Institut International de la Marionnette i Charleville-Mézières i Frankrike, vars direktör hon blev 1985. Två år senare var hon med om att grunda dockteaterutbildningen École Nationale Supérieure des Arts de la Marionnette (ESNAM), också i Charleville. Hon var sedan skolans rektor fram till 1998.

Till stor del hennes förtjänst är också tillkomsten av de båda ambitiösa tidskrifterna PUCK och E pur si muove (”Och likväl rör den sig” - en anspelning på Galileis berömda ord när han pressades av Inkquisitionen att ta tillbaka sitt påstående att jorden rör sig kring solen. Och teaterdockan är ju ”död”, men likväl rör den sig, så - voilà!) Också för tillkomsten av det (numera) nätbaserade uppslagsverket WEPA hade hon stor betydelse.

Niculescu valdes 1957 in i UNIMA:s exekutivkommitté. Sin post där behöll hon oavbrutet till år 2000, då hon valdes till UNIMA-ordförande. Fyra år senare utnämndes hon till Hedersordförande och tillika ordförande för UNIMA:s publiceringskommission.

UNIMA-Sveriges Margareta Sörenson, som under många år varit engagerad också i UNIMA:s internationella arbete, säger om Margareta Niculescu:

- Hon var en intellektuell konstnär med ett genuint intresse för samtidskonst och orienterade skolan i Charleville i en fri och modern riktning. Det ska också sägas att hon ganska omgående förstod behovet av nya stadgar för UNIMA, när den frågan drevs under 1990-talet. De nya stadgarna fick på franskt initiativ de mänskliga rättigheterna inskrivna som första paragraf. Hennes förståelse för konstformen och hur den måste kommunicera med omvärlden var betydelsefull; hon var framsynt när det gällde publikationer och ny teknik. Hon kunde vara mycket bestämd, men fick otroligt mycket gjort och var en nyckelperson i ett modernt och internationellt verksamt UNIMA. Dockteatervärlden kan vara henne tacksam, säger Margareta Sörenson.

Tomas Alldahl.